

Oude Kerk, 28 mei 2023

Pinksteren

ds. Johan Meijer

gelezen: Ezechiël 11: 17-20; Handelingen 2: 1-24

titel: gemengd koor

gemengd koor – Marius van Dokkum

overdenking

gemeente van onze Heer Jezus Christus

lieve mensen van God

Schilderijen van Marius van Dokkum kende ik wel, van kaarten van Art Revisited of van puzzels. Je kent ze vast wel: een ouder echtpaar dat de zich de wondere technieken van een computer eigen wil maken, een organist die door de orgelgalerij is heen gezakt, kerkgangers die luisteren naar een dominee, die opgesloten zit in de kansel en een meisje met vrolijke staartjes dat danst in een lichtbundel, de spotlight valt op haar. Kunstwerken met een humoristische inslag. Maar, zo leerde ik bij bezoeken aan de beide Marius Van Dokkum

musea in Andijk en Harderwijk: ze hebben een diepere betekenis en ook een gelovige betekenis, of een maatschappelijke betekenis.

In het museum in Harderwijk, dat ik u beslist aan kan bevelen, het is het aloude universiteitsgebouw voor de studie medicijnen, maakte ik kennis met de perenschilderijen van Van Dokkum. In de zaal voor de anatomische les hangt het schilderij de anatomische les: de studenten, de professor en het te ontleden lichaam zijn peren.

Waarom peren? Als je ze rechtop zet zijn het net vogels, bovendien zijn ze vanwege hun rondbuikige vorm een toonbeeld van welvaart, passend in onze tijd. In het schilderij dat we vandaag zien met de titel Gemengd koor, zien we vijf zangers, een dirigent op een verhoging, een lezenaar met muziek erop. De zangers zijn er vijf, geen vier of een veelvoud van vier, dus eigenlijk een beetje uit balans, hoewel een kwintet prachtig kan klinken zoals we op de Goede Vrijdag nog mee mochten maken.

De zangers zijn gemengd. Spreken wij over gemengd koor dan gaat het over de vier stemmen sopraan, alt, tenor en bas. Vrouwenstemmen en mannenstemmen, hoewel er ook vrouwen zijn met een tenorstem en mannen met een altstem. Bij Van Dokkum zie je het onderscheid tussen man en vrouw niet, het gemengde zit 'm in de totaal verschillende vormen en kleuren. Rechtsvoor, voor een ranke lange peer, zie je er één die zeg maar diep in de herfst van zijn leven is. In de schilderijen van Van Dokkum doen ze principieel mee. Hij doet niet aan leeftijdsdiscriminatie, maar hij ziet en verkondigt de eigen volwaardigheid van een ieder. Niemand wordt afgeschreven of hoeft te worden afgeschreven, iedereen doet mee bij hem.

Iedereen is welkom in het koor dat de lofzang zingt. De lofzang voor God! Zo wordt een komisch schilderij een geloofsgetuigenis. In het gemengde koor van de Eeuwige is iedereen welkom, iedereen is welkom, ja meer dan welkom om zijn of haar stem bij te dragen, ook al denk je dat je niet kunt zingen, ook al denk je dat jouw zang beperkt moet blijven tot de badkamer en die op slot: Jouw stem doet er toe, ook als je in letterlijke zin geen stem meer hebt. Of als je in figuurlijke zin geen stem in het kapittel hebt. God maakt geen onderscheid in leeftijd, gender, zangtalent, uiterlijke kenmerken.

De steeltjes van de peren staan gericht naar boven, op het contact maken met God, als waren het antennes waarmee je contact kunt maken met het hogere, met de God die het hemelhoog gezang toekomt. Met God die jou inspireert, die met Geestesadem in jou werkzaam wil zijn, en die met Geestesvuur jou aan wil steken. Je zou, met het Pinksterverhaal in gedachten, zelfs kunnen bedenken dat de perensteeltjes de lontjes van een kaars zijn, en dat er vlammetjes op hen dansen.

Het principiële getuigenis van het schilderij is dus: de samenheid is samengesteld uit diversiteit op allerlei manieren en dat verbindt ons met de Schriftlezingen van vandaag, die uit Ezechiël en die uit Handelingen: het Pinksterverhaal. In Ezechiël wordt Gods koor samengesteld uit verstrooiden, letterlijk verstrooiden over de aarde. Maar dan niet vrijwillig verstrooid, gedwongen weggevoerd uit eigen land, uitlandig el-lendig geworden in allerlei angstlanden en machtsgebieden. En de harten zijn van steen geworden, ze kloppen niet meer op de adem van de Geest, ze zijn als machines geworden, als robots, als zielloze wezens. Doel en zin en samenhang verloren daar in die uitlandige ellende. En God belooft ze

samen te brengen, te verzamelen, uit de vier windstreken: hierheen, kom thuis in het bereik van mijn liefde, mijn leven, mijn levenswijze. Kom thuis mét al je diversiteit, mét al je levensverhalen, mét heel je verleden, kom thuis op het erf van Mijn barmhartigheid en wees welkom, allemaal. Ik zal je opnieuw leren leven, opnieuw leren kijken, horen en voelen. Ik zal je een levend hart terug geven, frisse geestesadem, zo fris als in dat prille begin, met de morgendauw van de nieuwe schepping. Wat een grote belofte uit de profetenmond van Ezechiël, die de woorden van God mag echoën voor zijn hoorders in de verdrukking.

Frisse nieuwe geestesadem voor de leerlingen, dat veelkleurige koor van volgelingen van Jezus, die in de mineur zijn omdat hun Lichtend Voorbeeld nu echt van de aarde weg is, nu echt uit hun midden is weggegaan. Rouw om het missen van de leidsman, want hoe moet het nu verder, wie gaat ons voortaan begeleiden? Vind ooit maar eens weer zo'n goede leermeester. De leerlingen zijn dus in zekere zin ook uitlandig, el-lendig.

En dan gebeurt dat wonder, dat grote wonder van de Geest, die hen overkomt als een plotselinge windvlaag, die heel hun huis vult, een geweldige, gedreven wind, die hun harten vol maakt en die de gesloten deuren van dat huis openbreekt, als was het Pasen opnieuw en de steen werd weggerold en het leven uit aard en steen brak: als barst het open. En ze gaan er op uit en vinden verbinding met de meest diverse en uiteenlopende mensen die je maar kunt bedenken. Die opsomming van ethniciteiten, al die volken die genoemd worden, als die woorden gelezen worden is het Pinksteren voor mij – zij komen samen en verstaan elkaar. Verstaan elkaar met de taal van het levende hart, dat geïnspireerd is door de Geest. Pinksteren zou je met recht een revolutie kunnen noemen, de omwenteling van de ene situatie naar de andere werkelijkheid. Van de volstrekt ondoordringbare chaos naar helder frisse en geordende schepping. Van complete uitlandigheid, el-lende, naar nieuw samenzijn in de stad van de Eeuwige, van rouw om het Lichtend Voorbeeld dat weggegaan is, naar compleet ethnosiasme door de Verbindende Geest die voortaan de leiding neemt. Die ook ons kan leiden, als wij onze harten open stellen, als bij bereid zijn versteningen in ons hart los te laten en ons een nieuw hart te laten geven. De Heilige Geest van de Levende God wil onze dirigent zijn als wij ons openstellen voor elkaar, in al onze verscheidenheid een veelstemmig koor dat met hart en ziel het loflied kan zingen. En dat met prachtige gevleugelde voeten het grote en goede nieuws wil brengen in de wereld dat de Levende Heer ons zeer nabij is in de Geest.

Amen

